

השמחה - עיקר גדול בעבודה

מו"ר הרב מיכה הלו, ראש הישיבה
תקציר מתוך שיחה שניתנה בישיבה

מאייזן הכוונות אל תכניות העבודה
בבונו לעסוק בענין השמחה הנלמד בפרק יט ב"טסילת ישרים" העוסק "בביאור חלקי החסידות", עלינו להתבונן בסדר הפרקים עד פרק יט.

ראשית, דבר התורה בפרק א' בבאור כלל חבות האדם בעולמו" – "תורה מביאה לידי דירות" – כמובן, התורה בונה את אידיאל החיים להבית אל המגמה, ומכך התבוננות זו יתנית לגשת אל טיפוס בניין המידות במוסילת הישרים.

בחמש מידות עוסקת הרמ"ל טרם הגיעו למדידת החסידות: זהירות, דרידות, נקיות, פרישות וטהרה. פרקים אלו בונים בקרובנו את הסידור הנכון של כוחות הנפש, את איזון הכוונות על פי מסילת הישרים. ראשית, צריך פיקוח מחשבתי על כל מעשיו של האדם בזיהירות. מיידן, צריך להזדרז בששית המעשים הטובים. זה חלק איזון הכוונות של **הזהירות והדרידות** – מעוצרם, ביקורתית ופיקוח – מחד, ומאיידן גיסא – התקדמות, רדיפה והוצאה אל הפועל. **הנקיות והפרישות** הם גם חלק מהטהלה של סידור הכוונות – הנקיות היא ההדרינה עם מה מותר להיפגש בעולם, עם מה אסור להיפגש וכיוצא להיות נקי מכל ורבב; והפרישות היא הדרינה כיצד נכנן לפרש גם מה הדברים המותרים – **"קדש עצמן בטעתו לך ולא לשכח את מעשה מלך"**.

הטהרה מזוונה מעין סיכום של כל עבודות סידור הכוונות ואיזונם. **"קדש עצמן בטעתו לך ולא לשכח את מעשה מלך"**, הוא יאיר גואלמן מבורא את גדרה של המזווה הכללי ישראלית של זכירות מעשה מלך ואת סברות הראשונים בטעם מצויה זו.

בברכת פורים שמחת, הפערכת.

דבקות וקנאה
את החסידות מחלק הרמ"ל לשולחה חלקים וASHIM – מעשי החסידות, אף על עשיית המעשים והכוונה בהם. אף על העשייה מחולק לשתי דרכים מרכזיות – ביראה ובאהבה. בהסבר עניין האהבה כתוב הרמ"ל: **"ערדבו עתה מעין האהבה, וערפיה הם שלושה: השמחה, הדבקות והקנאה"**. ניתן להבין את השינוי של הדבקות והקנאה אל האהבה. מובן שהם ערפים היוצאים מהאהבה, מכיוון שכשאדם אוהב משהו – הוא דבק בו, והוא לא רוצה לעודב אותו, והוא קשור אליו כל הזמן. ובנוסף לכך, האדם מKENYA לדבר הנאהב, ולא מוקן לקבל את האפשרות לשנותו דבר המתגדר למה שהוא שאלם כל כך מחובר אליו, עד שהוא חלק מהאדם. וכך אם אהבת ד' הפכה להיות חלק מהאדם – הוא כל הזמן מרגיגש את הנוכחות האלקויות שבקריבו, וזה הדבקות. ואם ישנו דבר בעולם שסומר את הנוכחות

דבר המעדכת

בשנה זו צלינו לריבוי שמחת אדר בכפליים לתושיה,

ואנו שמחים גם כן להציג בע"ה בפני הקוראים את עלהן "עיטור אביב" – גליון 6.

"...עיקר כוונת הכן היה להראות שישראל אין ח"ז בתרו אומה, אם כן יוכל לפחות ידו בהם, וזה שאמר כתוב: אמרו לנו ונcheinם מגוי, ולא יזכיר שם ישראל עוד..."
אבל הש"ת סיל עצמן, כי באמת כל כוחם שלישראל וההשגה העובה על כל פשע באהבה היא ביחוד אל הכלל, אבל כת הכלל אין נפסק". (מדובר שעו פעודם קל-קל).

"**זהו יתים לՏגולה מכל העמים**" והסוגלה הוא כך קדוש פנימי טהור בטבע-הנפש ברצון ד', כמוطبع כל דבר מהמציאות, שאינו אפשר לו להשתנות כלל, כי הוא אמר ויהי, ייעמידם לעד לעולם". (אגותה האהיה חלקלבאותת תקנה) העין החוזר את המאמרים בעלון זה הוא ההסתכלות על שמחת חדש ומצוותי במבט עמוק, אשר מתחזם להתבונן על הדברים מתוך הבנת קדושת כל ישראל.

במאמר **"השמחה – עיקר גחל בעבודה"**, מו"ר הלהי הרב מיכה הלוי מכוון את המבט לעומק השמחה הישראלית הנבעת מהשראת השכינה על ישראל, וכך היא מופיעה אלינו ברובו שמחת אדר ופורם. במאמר **"ומודכי לא יכרע ולא ישתחוה"**, מו"ר הרב חיים שטייר מלמד אותנו על הענוה האישית של מנהיג ישראל – מחד, ומайдן – על הגאוות הלאומית, וכך ילו' שעולם אחד.

במאמר **"אלות לא מכבה ואולה"**, הרב אלוי פרידמן פותח פתח להבנת המושג גאולה, וכייד היא מאירה אלינו מבعد מספי הגלות.

במאמר **"לזכור ולא לשכח את מעשה מלך"**, הרב יאיר גואלמן מבורא את גדרה של המזווה הכללי ישראלית

של זכירות מעשה מלך ואת סברות הראשונים בטעם מצויה זו.

בברכת פורים שמחת, הפערכת.

תובן

השמחה – עיקר גדול בעבודה | מו"ר הרב מיכה הלו

ומודכי לא יכרע ולא ישתחוה | מו"ר הרב חיים שטייר

אלות לא מכבה ואולה | הרב אלוי פרידמן

לזכור ולא לשכח את מעשה מלך | הרב יאיר גואלמן

"על הפסוק שזכינו לעללה' עבדו את ד' בשמחה' אמרו במדרש (ילקוט שמעוני תהילים ומדת תנך): 'אמר רבי אייבן כשתהיה עומד להתפלל יהא לבן שמח עליך שאתה מתפלל לאלקים שאתה כיצא מי'. מדבריו חד"ל אלו יתנו לעמוד על הנקודת המרכזית בהבנת מהותה של השמחה. לכורא קשה: אין רבי אייבן אומר להיות שמח בזמן התפילה, הרי המשנה בברכות (ה,א) אומרת: "אין עומדים להתפלל אלא מותן כובד ראש"? لكن אנו צריכים לחזק את הבנה מהו השמחה שאיננה סורתה את כובד הראש הרואי להיות בזמן התפילה.

"כשתהיה עומד להתפלל" – כתעתמוד לפני ד' בתפילה, בעצם העמידה לפני ד' והרגשת השיקות אליו – "יהא לבן שמח עליך" – לא מדובר בכלל על השמחה המعيشית, לא מדובר על האדם המכיר, המודך או המנגן. חד"ל מדברים על הרוגשה "ליבית"-פנימית, הרוגשת העניות האלקונית בקריבו של אדם בעצם עמידתו לפני ד'. הגדרת השמחה היא – הרוגשת

לכארה שמחה פורמים זו
שמחה חיונית שאינה
נובעת מהרגשות השיקות
הפנימית לרבינו של עולם.
אך צריך להבין שהשמחה
החיונית היא עצמה של
פורמים, ושhaiya יכולה לעמוד
את שמחתו הפנימית
של האדם

לדבקות המعيشית, כמו שדיינו שהרומח"ל מסדר את השמחה קודם הדבקות והקנות. חשוב לשוב ולהציג באיזה רגש אנו עוסקים, כיוון שלא מדובר בהרגשה טוביה של שמחה חיצונית. אלא אנו עוסקים ברגש עמוק וענימי הבא אחרי תהליך של אידון וסידור כוחות הנפש – ד्�היות, דיזמות, נקיות, פרישות וטהרה. ישנו תהליך של של הכשרה אל מדרגת השמחה. כאשר יהודי מלומד סבל וצורך בא להתפלל לפני הקדוש ברוך הוא, הוא מודכך, הוא בונה, אך הוא שמח. זה המתפלל אותו מתאר רבי אייבן במדרש. במה הוא שמח? לא בתוצאות של התפילה ולא בהרגשות הטובה החיצונית, אלא בכך שהוא עומד לפני ד', בכך שהוא חី את השרתת השכינה שבקריבו. דרך השרתת השכינה האדם פוגש את הקדוש ברוך הוא, והמפגש הזה שמח וממלא אור את כל האישיות. כל הצרות קטנות הן לעומת השמחה הזאת.

שיכוננו אל מדרגת השמחה
עד כה העמכו בהגדרת השמחה שהיא הרוגשה פנימית ועומקה של המיציאות האלקנית, השיקת למדרגות החסידות. עליינו להבין מה השיקות שלנו – הרוחקים מהחסידות – אל מדרגת השמחה זו.

נחזור אל המשפט הראשון בו פותח הרומח"ל את טיסתו – "סוד החסידות ושורש העבודה התמיימה הוא, שיתבונן ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך ששים מבטו מגמותו בכל אשר הוא عمل כל ימי חייו". תחילת הבניין במסילת ישרים הוא, שימת המבט

האלוקית הזאת הוא טקנא לה ולא ניתן לדבר המתנגד להתקיים.

השמחה – עיקר גדול בעבודה אף בהמה שיכת השמחה אל האהבה? ועוד, מדוע היא קודמת לדבקות ולKENNAH? האם כמו שהדבקות היא זו שביבאה לKENNAH, וכך גם השמחה מביאה לדבקות? נסיף ונשאל: הפסוק אומר (תהילים ק,ב): "עבדו את ד' בשמחה" – האם השמחה קב: "עבדו את ד' בשמחה" – האם השמחה היא אופן בעבודת ד' או שהיא הגדרה של שעבודת ד'? האם יש אפשרות לעבד את ד' בשמחה ויש אפשרות לעבד את ד' שלא בשמחה?

כתב הרומח"ל בהמשך דבריו: "השמחה – הוא עיקר גדול בעבודה". עיקר זה ההיפך מטפל דהינו, שמחה אינה טפלה לעבודת ד'. היא אינה תיאור לעבודת ד' הטפל לעבודה עצמה. אלא השמחה היא "עיקר גדול בעבודת ד". עבודת ד' היא היא השמחה, והשמחה היא היא עבדות ד'. הוא מה שוד מלן מחייו ואומר: "עבדו את ד'
בשמחה ובאו לפני ברננה". אין להבין פסוק זה כך: כיצד צריך לעבד את ד'? כיצד "עבדו את ד'"? והתשובה: "בשמחה". אלא יש להבין כך: מה זה לעבד את ד'? מהו התקון של "עבדו את ד'"? והתשובה: "בשמחה!" וכן, "באו לפניו" – מהו התקון של "באו לפניו"?

תשובה: "ברננה!"
יאומר: "צדיקים ישבו על צד לפני אלקים ישישו בשמחה". כל מקום שכתוב "יאומר"
הכוונה לומר שהיתה אפשרות למדוד את הפסוק הראשון באופן אחר, ומכיון שכן מוסיף
המחבר פסוק נסף – "ואומר" – המלמד כיצד להבין את הפסוק הראשון. בפסוק הראשון
היא ניתן לחשוב שהשמחה היא אופן של בעבודת ד', ולא עצם ההגדרה של בעבודת ד'. עליון
מוסיף הפסוק השער ואומר שמחות העבודה של הצדיקים היא השמחה: "צדיקים ישבו
על צד לפני אלקים ישישו בשמחה".

השמחה – רגש פנימי
מלימוד הפסוקים עבור הרומח"ל לדבריו חז"ל המחדדים את הבנת יסוד השמחה: "אממן
ובתני זיל (שבת ל ע"ב): 'אין השכינה שורה אלא מותן שמחה של מצווה'". מה באו
חץ"ל לטעט? השכינה אינה שורה בשיטת המצווה גרידא. במעשהה של עשיית המצווה
עדין אין דברות בד', אין נוכחות אלוקית בקרוב העושה. אך כאשר ישנה שמחה של מצווה –
יש השרתת שכינה. לומר, לא במעשה המצווה קיימת בעבודת ד' של השרתת שכינה, אלא
השרות השכינה היא התקון הפנימי, היא השמחה שבמצווה.

ומרידבי לא יכרע ולא ישחזה

הרב חיים שטיינר

צעירותה של רחל

"בשכר ציעות שהיתה בה ברוחל, זכתה ויצא ממנה שאול. ובשכר ציעות טחה בו בשאול, זכה ויצת ממנו אסתר... ומה ציעות היה באשאול? דכתיב: (שמואל א, ט): 'וְאֵת דָבָר הַמְלֹכָה לֹא הָגִיד לוּ אֲשֶׁר אָמַר שָׁמְואֵל'" (מגילה ג ע"א).

הגמר לא מפרט מה הייתה ציעותה של רחל כדי שעשתה בשאול. אך רשי"י מסביר שצעירותה של רחל התבטאה בכך שמסורה אמרת-בפייטם גנטוטנים ביןיה לבין יעקב לאחותה לאלה: "זהו ציעות – שלא יתפרנס הדדי שטוסו לך סאנטן". נראה לוורו שוכנות המשברים והרגשת אי השיכוך נבעים מכך שאנו מגדירים את השמחה בצורה לא נכונה. אנו מփשים את התוצאות של השמחה, וכשהן לא מגיעות לנו נשברים ומרגשים מאד רוחקים ממנה. אנו בונים לעצמנו שמחה מזויפת ומתייחסים מחרסונה. נחזור להגדולה של השמחה – הרגשת האור האלוקי הפנימי. נכוון זו מדרגה גבוהה, אך זו לא סיבה לייצר שמחה מזויפת של סיוקים רוחניים כללה ואחרים. אם נחפש ונשאף אל השמחה האמיתית – נגיע אליה. צריך לעמל לא הפסקה ברעינות ובמחשבות על שאייפותנו לבוא למדרגת השמחה של החסידות.

עוזה פרטית וגאווה לאומית במלכות ישראל

מורנו ורבינו הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל היה נוגה להבליט את העוזה של גודלן של ישראל. אברהם אבינו אמר על עצמו (בראשית יח, כד): "וְאַנְכִּי עֹפֵר וְאָפָר" – זו מציאות ממשית, הפנימית לריבונו של עולם. אך ציריך להבין שהשמחה החיצונית שאיננה נובעת מהרגשת השיכוך שאחנהנו כלום, אפילו לא מציאות ממשית נסוכה. אולם, דוד המלך אמר (תהלים כב, ז): "וְאַנְכִּי תּוֹלֵעַת וְלֹא אִישׁ" – זו מציאות שלילית. גם מלך ישראל מצווה על ציעות אישיות – כמו שתכתב הromeב"ם (הלוות מלכים בו): "ציווה להיות לבו בקרבו שפל וחיל, שנאמנה ולבו חיל בקרבו... לעולם יתרהג בעונשו יתרה". וכן בגמרה במסכת ברכות (לד ע"א-ע"ב) פובא דין מיוחד בתפילה העמידה של המלך, שצורך להתכווף בתחילת כל ברוכה ובסתופה. והסביר שם רשי": "כל מה שהוא גדול יותר צריך להכין ולהשဖיל עצמו".

דוקא ציעות האישית של מלך ישראל מביאה את הגאווה בטישור הלאומי, הכללי, דברנו רבנו הרציה"ה בספרו אוור לנתקבות (בماמר לציעות ולטהרה בישראל): "...הצערות והטהרה... כמו שהן בסיסי הקדושה והמציאות השילמה והקיימת, כן הן בסיסי החוסן והתקף הגבורה והחיל...".

לפעמים עושים אפילו מלחמה על כבוד ישראל. דבריו דוד במלחמות בגדלית (שמואל א, יז, מ): "אתה בא אליו בחורב ובছנית ובכידון, ואני בא אליך בשם ד' ואלך אלן בטענה, ישראל אשר חרופת". וכן שאל המלך מג'יס מאות אלפי חיילים, כדי לאותם בטענה,

וראיית המגמה. ומה המגמה? "הנה מה שהרונו חכמיינו זכרונם לבונכה הוא, שהאדם לא נבואר אלא להטעג על ד', ולהענת מדי שיכרתו שעוזה התענג האמיתית והעדון הגדל מכל העיזועים שכוכלים להמצא".

עוד לפני הצעוד המעשי הראשן של מידת הזיהרות מקדים הרמץ' את בגין השאייפה אל המדרגות הגבוהות; יכולת לשאוף אל החסידות באהו לידי ביטוי השיכוך שלנו אליה. ישנו אדם השיר בשאייפה וישנו אדם השיר על ידי הופעה מעשית יותר – ושניהם שיכים אל המגמה. בנית השיכוך אל השאייפה אינה דורשת עבודה רבת שנים של תיקון פרטני, מעשי, מידה אחר מידה, אלא עבודה מחשבתית לימודית לבניין השאייפה. לאחר שתהייה באדם השאייפה אל החסידות, השאייפה אל השמחה – תלך זו ותופיע בו עם הבניין שיבנה בטיפוסו במילת הישם.

המשמעות והרגשת אי השיכוך נבעים מכך שאנו מגדירים את השמחה בצורה לא נכונה. אנו מփשים את התוצאות של השמחה, וכשהן לא מגיעות לנו נשברים ומרגשים מאד רוחקים ממנה. אנו בונים לעצמנו שמחה מזויפת ומתייחסים מחרסונה. נחזור להגדולה של השמחה – הרגשת האור האלוקי הפנימי. נכוון זו מדרגה גבוהה, אך זו לא סיבה לייצר שמחה מזויפת של סיוקים רוחניים כללה ואחרים. אם נחפש ונשאף אל השמחה האמיתית – נגיע אליה. צריך לעמל לא הפסקה ברעינות ובמחשבות על שאייפותנו לבוא למדרגת השמחה של החסידות.

"משנכנס אדר"

הגדרה זו של השמחה, כshmaha פנימית, היא הגדרה אמיתית ואובייקטיבית של תורה. אם כן, מה היא השמחה בפורים? לכארה זו שמחה חיצונית שאיננה נובעת מהרגשת השיכוך הפנימית לריבונו של עולם. אך ציריך להבין שהשמחה החיצונית היא עצמתו של פורום, ושhaiya יכולה לעורר בקריבו של האדם את השמחה הפנימית. אולם, כל זה יקרה רק בתנאי שהאדם מפסיק את השמחה הפנימית, ולא נשאר בשמחה חיצונית. אם בסעודה ומשתה של פורום האדם לא יפסיק את השמחה הפנימית ולא יעמול על השאייפה אליה – הוא עלול הגיע לפירוד גדול וליליצנות גודלה כתוצאה משתית היין. אבל אם האדם יפסיק את עורך השמחה האמיתית, יש שהוא גדול מאד שshmaha חיצונית של פורום יכולה לעורר.

הגמרה בתעניית (כט ע"א) אומרת: "כשם שמשנכנס אב ממעtin בשמחה, כך משנכנס אדר מר津ן בשמחה" – במה מרכיבים ובמה ממעטים? האם התווך הפנימי של השראת השכינה מתמעט? וודאי שהקורה האלוקית בלבינו של החסיד לא משתנה בחודש אב או בחודש אדר. אלא שבחודש אב אנו ממעטים בגלוייה של השמחה הפנימית, ובחודש אדר אנו מרבבים בהופעתה של השמחה הפנימית כלפי חז"ך וdry"ה חז"ך". דרך מר津ן בשמחה" של שמחה חיצונית, אנו הולכים וחושפים את "העיקור הגדול בעבודה" – השמחה.

השנה ב'יד באדר, תחל שנת השלושים לפטירתו של מtron הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל. הרוב היה עמו זו של עולם בשימורו על כבוד עם ישראל וארץ ישראל, והוא תמיד לא התכוון מפני הלחצים של הגויים, אלא לעמוד בתוקף מתון בטחון מלא בקב"ה שאחנה נמצאים בדרך האגולה ההולמת ומתח עצמת. ובזכות עמידתו האיתנה זו זענו לחזור חלק גדול מנהלת אבותינו ולהיאחז בה, לעולם ולעולם עולמים.

נגיד תורה ונגידו בישיבתנו הקדושה ובכל אחר ואחר, ונזכה בקרוב ממש לבני הבית הגדל והقدس, לחזור לכל מרחבי גבולות ארצנו נחלהנו, וליבאת משיח זקנו.

галות לא מכבה גאולה הרבי אל' פרידמן

"לא יבוא צר ואובי בשעריו ירושלים"

הנס הגדול של האלת ישראל מעולו של סנהדריב נכתב בתנ"ך שלוש פעמים (מלכים ב פרקים ייח-כ; ישעיהו פרקים לו-לו; דברי הימים ב פרק לב). אריכות הדברים והחזרה עליהם טעונה ביאור. אמנם, אפשר לתרץ על דרך הפשט, שמדובר היסטורי זהה הינו חלק חשוב ממהלכו של כל ספר עד שה"א אפשר לדלג עליו". אולם, חז"ל לימדנו (ירושלמי ראש השנה פ"ג ה"ה): "דברי תורה ענין במקומן ועתירין במקום אחר" – כלומר, אין דרכה של התורה להכנס פוטי מאורע מסויים אם כבר נזכרו במקום אחר, וכי בהזורת המאורע עצמו, ופרטיו ילמדו מקום אחר. מילא, ניתן לפחות שישנה ממשמעות וצורה בחזרה ובפירוט של מאורע זה, משמעותה רוזה שאירוע זה ישמש כein מגדלור לכל הדורות.

אפשר להאייר את העניין מתוך מבטعمק על המיציאות הכלליות שהיתה באותה תקופה.

מצב האומה הולך ומידדר ולא עשו חשבון רosh זמן רב לפני שסנהדריב מגיע לירושלים הקדוש ברור הוא שלוח את נביאו להתרhot בישראל שיחזו בהם ממעשים הרעים, פון בולע להם ויהפכו ל"פצע ובחורה ומכה טריה", עד כדי מצב בו יחווב בית המקדש ותקיים בהם הפסוק: "אבגדתם מהורה מעל הארץ הטובה". אולם, העם מודל באפשרות זו ואומר: כי יתכן שישירב ד' את ביתו, ויגלה את בניו מעל שולחן?! ואכן, כפי שהתרחש הנביים, בשנת ארבע לאח兹 מלך יהודה, בא מלך אשר ומגלה את שבטי הצפון, "ארצה דבולון וארצה נפתלי" (ישעיהו ח,כג). ישעהו הנביא שב ומתירה בעם זההו סיכון לעתיד הנורא העlol להתרחש אם לא יעדבו את מעשיהם, אולם ישראל אוטטם את ליבם מלובין. כעבור שמונה שנים בלבד, בשנת שתים עשרה לאח兹, מביא הקדוש ברור הוא גלות נוספת

שפוגע בכבודם עם ישראל, ואינם לנkor כל עין ימונת של תושבי יesh גלעד, באמרו (שמואל א,יא,ב): "ושמתיה חורה על כל ישראל". ואפלו כתו של עלי, שהtabורה על מות בעלה וחמייה והיא כורעת לדת, לא נתנת לבנה את שמו של בעלה, אלא (שמואל א,כא-כב): "ותקרה לעיר איקבוד, לאמר גלה כבוד מישראל... כי נלקח ארון האלוקים".

**בעניינים הנוגעים
למלך ישראל נאמר,
מלך שמלך על
כבודו אין כבודו
מלך, כי מלכוותו של
מלך ישראל היא חלך
מלחמות ד'**

ולכן, בעניינים הנוגעים לכל ישראל נאמר, שמלן שטחול על כבודו אין כבודו מחול, כפי שכח ברבו יונה (סנהדרין יט ע"ב): "משמעות דבבונו (של המלך) הוא כבודו של ישראל כלו... והלך אין יכול למחול כבודו של ישראל". ובשו"ת מהר"ם פרוטנבווג (א,ס): "המלך אין יכול למחול על כבודו, שנאמר כי לד' המלוכה", כלומר מלכוותו של מלך ישראל היא חלק מממלכות ד'. וכן מגדרו מורה נזבון הרבי אמרות יצחק הכהן קוק זצ"ל את הכבוד החסר (חכש פאו חלך א): "הסיבה העיקרית לתיקון האסיפה והסדר הנכון שבבני אדם, אין, כי אם נחניתה בכבוד למי שרائي לכבודו. מכבוד החכם – מסתעף אהבת תורה וחכמה, מוסדות טהרותו רוחתך. מכבוד הרים – מסתעף חינוך ישר, העושה פרי ברכה בלב הבנים, לעתadelו. לבעל מזוהם – מכבוד מלכי – מסתעף כלות התקון האמתי בח"ה האדם המדיין (חברתי). נסח האגاث כבוד הנפש האלוקית שבאדם, תענעהו מהשפיל בכבודו בעועלות מגונות... וכל דרכך תפוך שאנו נתנים לשמו יתרון, מקנים ברפנסנו קדושת זו מאורו יתברך..."

שמירות הכבוד הלאומי כנגד המן
גם ב מגילות אסתר אנו מוצאים את שמירות המן במלך לאומי (אסתר ג,ב): "ומורדי לא יכרע ולא ישתחווה". ומוסיף מהר"ל (בספר אור חז"ש): "אף שהיה יכול מרדכי לילך דרך אחרת שלא היה פוגע בהמן, היה מרדכי הולך נגד חמן על דעתה זה שלא יכרע ולא ישתחווה, והכל כדי לקדש שמו יתברך".

ובשפת אמת על פורום (שנת תרגג) כתוב:
"ומורדי לא יכרע ולא ישתחווה". לשון עתיד. לרמות נלוות בכל דור נמצא בכל ישראל איש צדיק, שהוא לא יcry. וזהו שיעיו לשלוח יד בסכנתם לבוז, כי הגיט לא תסב עם מרדכי". פירוש, כי הבן כי מרדכי יצא מן הכלל למד על הפלגתו. ואפלו אם ימית את מרדכי, יהיה אחר במקומו בכח כל יהודי. ולכך רצג לאבד בעם-מנגד".

הקיים והחוסר לא פוגאים בגודלות ערך הטוב

למרות המצב המסובך שהוא שורי בו עם ישראל לאורך כל התקופה הדו, מלמדת אותנו הגמרא (סנהדרין צד ע"א) שביקש הקדוש ברוך הוא לעשות את חזקיהו משיח, אלא שקטוגה מידת הדין בغال שלא אמר שירה. לימוד עצום צריך למדוד מכך, ויתכן שגם גם הסיבה בגללה מאריך הכתוב בסיפור המאויר וחוזרו עליו.

המציאות הייתה נוראה: כל عشرת השבטים נמצאים בגלות, יהודה כולה חרבה, ירושלים עצמה נמצאת בפיולג עמוק כאשר רוב העם היה במפלגת שבנא הסופר-הכופר והמלך חולה כמעט עד מוות. כל אלו אינם גורמים לח"ל לחשב שלא יתכן שלא ימות המשיח. אדרבא, ישנה טענה כלפי חזקיהו שלא אמר שירה על הנס. אמנם, אין להעלם עין מהמציאות הקשה, אך אסור בתקלית האיסור לעצור עצמי מלהזות דל' על העיסום ועל הפורקן. אין לחשב שיטמות המשיח חייבות להיות בתחלתם יסום של אוור ושטחה. יתכן שהמשיח יופיע בעת יגון ונאה.

במדרש שיר השירים ובה (פ"ד יט) הסבירו חז"ל מדוע חזקיהו לא אמר שירה. רבינו בא בר כהנא מבואר שאמר חזקיהו: "תורה שעני עוסקת בה מכפרת על השירה". רבנו לוי אומר שטענת חזקיהו הייתה שאין צורך לומר שירה שהרי הנס כבר נודע בכל הארץ. לבאורה, היינו צריכים להעלות על הדעת סיבה נוספת לאmittot השירה – כיצד נשיר עם ד' כשביו חרב ומארכו יצאו? אלא שעבירה לא מכבה מצווה וגלוות לא מכבה גאולה. גם כישיש סיבוכים וביעיות אין זה גורע כלל מהצורך וההכרח בהכרת הטוב הקיים ואפילו חובה לומר עליו שירה.

מי הפועים האלה לא יעבזו מנוח יהודים

על פי הסבר זה אפשר להבין גם את האווירה הקיימת במגלית אסטרה. לבאורה, כיצד יתכן שבספר הנבואה הנקתבת לדוחות, תונן כדי ההזדהה והشمחה על נס ההצלה מהמן הרשע, לא מזכרות המציאות המpora בה היה עם ישראל? הרי העם בגלות, בנית בית המקדש הופסקה, התורה במחכים ועם ישראל עדיין פודר, גם אם אין פודר ומושמד. יש האומרים שרמז יstor מזרך לא מזרך. ואולם, לפי דברינו טובן סיבת השמטה תיאור מצבע לישראל. אלומ יstor מזרך לא מזרך. ואולם, לפי דברינו טובן סיבת השמטה תיאור מצבע של העם – **כשיישראלי יודעים להודות על יסיך ועל נפלוותיך, הם זוכים מנוח כך לבניין בית שער**. אין זה נכון להרבות עסקוק בקושי וברע, אלא יש לעסוק בטוב ובקורת אלוקים בה אנו נמצאים.

ואם נודה על אשר זוכים אנו לאות בעיננו קיבוץ גלויות ופריחת הרץ ישראל, רבינו התורה וחזרת שלטון ישראל בארץ ישראל – גם אם כל אלו עדיין חסרים בהופעתם וטעונים שככל גדול – נזכה, מנוח שירה על הקיים, לשיר שיר חדש בבית המקדש.

על יושבי עבר הירדן המזרחי. [לצורך המשasha עד כמה עונש זה היה צריך לצעוד את העם, נזכר מה הייתה הרגשה של הציבור המאtin בעת הגירוש מגוש קטיף, שפחות מעשרה אלפיים איש גורשו בתחום ארצם, ואילו כאן מדובר בשני שבטים וחצי(!) המגורשים מאות קילומטרים מארצם...]. הנבאים מדהרים ואומרים

שזהי התרבות מנת' ד' על הגלות הכללית שעוללה לבוא אם לא ייחזרו בתשובה. אולם, גם בפעם זו, העם הנוטר בארץ דוחה בבוד את דבריהם, ואומר שהשבטים הගולים הם "לא ממש עם ישראל", הם רוחקים, מעבר לירדן. אבל אוטנו, הצדדים ליבת המקדש, לעומת הקדוש ברוך הוא לא גלה שהוא אכן בינו המיציגים אותו בעיני העמים.

לאחר כאחת עשרה שנים נוספות, מלך אשר פגלה את כל שאר עשרת השבטים. אך אפילו עכשווי, כשתונן פחות מעשרים שנה עבר עם ישראל שלוש התקפות שבהם גולה רוב העם, עדין אוטנים אנשי ירושלים את ליבם בטענה ש"היתה יהודה לקודשו", ולהם לא קורה דבר, אף על פי שהם לא נהגים בקדושה.

"**אפילו חרב חדה מונחת על צואח של אדם אל ימנע עצמו...**"

הקדוש ברוך הוא שולח את סנחריב מלך אשר לעבר ירושלים. סנחריב מגייר לירושלים ועימו מאה שמוים וחמשה ראשי גיסות. האשורים, מצידם, כל כך המומים מקוטנה של העיר, עד שעולה בדמיונם שם כל חיל יזרוק אבן על העיר – היא תיעלם מתחתן כל האבניים, ורוק יצטרכו להעמיד שלט המציג את מיקומה בעבר.

בתוך ירושלים ישן שתי מפלגות, האחת – "מפלגת שבנא הסופר", שאשיה מעוניינים למסור אתיישלים בידי שנחירב. השניה והקטנה יותר – "מפלגת חזקיהו יxor", שאשיה מאמניים באמונה שלימה שהקדוש ברוך הוא יגן על העיר (סנהדרין כו ע"א). אמונהה היא כה גדולה, עד כדי כך שלמלחמות בראותם שסנחריב נשר או בדין וכל צבאו פגירים מותים, אין חזקיהו והעם פורצים בשירות הודיע, שהרי ברור להם ש"ד יגן על העיר שיוושבה למדו תורה כל הלילה ו"חוּבֵל עולו של סנחריב מפני שָׁמְנוּ של חזקיהו" שלאוזו למדו תורה (סנהדרין צד ע"ב). בימים אלו ממש חזקיהו עצמו חולה מאד והנביא ישעיהו (לח"א) אומר לו: "כִּי מַת אַתָּה וְלֹא תִּחְיֶה".

- המציגות היהוה נוראה!
- כל עשרה השבטים נמצאים בגלות, יהודה כולה חרבנה, ירושלים עצמה נמצאת בפיולג עמוק כה מפלהת שבנה הסופר-הכופר והמלך חולה כמעט עד מוות. כל אלו אינם גורמים לח"ל אוחזים להזות דל' ימונות המשיח. אלה שלא יתכן ירדו לירדן. ירדה טעונה כלפי חזקיהו שלא אמר שירה על הנס

לזכור ולא לשכוה את מעשה עמלק

הרב יאיר גואלמן

להגדיר אותה בהגדירות של זמן קבוע. ולתור ביאור נסיף ואמר שעל פי דבריהם הצווים המיטים את הפסוק – "לא תשכח" – לא אמר כדי להגדיר את מטרת המצווה. אלא הצווים "לא תשכח" אומרים לנו מהו פרוק הזמן שבו יש לזכור: כל עוד הדברים לא נשחחים. פרוק זמן זה הוא פעם בשנה, כפי שמכopic החותם סופר בשוח'ת חילק את העוד חלק א' טיקון קיט.

לסיכום הדברים, ניתן לומר שהדין האם יש חובה לזכור את פרשת זכרו בכל שנה או שזו חובה שאין לה זמן, תלויב באלה המהוות מה מטרות הקרייה: האם המטריה היא שלא נשכח את מעשה עמלק או שיישן עורך לעצם הזיכירה שבקייאת פרשת זכרו?

חויב נשים במצוות זכרו

ספר החינוך בחילולת דבריו (מצווהת תרג) מגיד את טעם המצווה של ذיכרת מעשה עמלק, ובנסוף לכך הוא מביא את המשמעות ההלכתית הנבעת מטעם זה, שהוא פטור נשים ממצוות זו: "משרתי המצווה – לחת אל לבני שכל המצר לישראל שנאי לפניהם השם ברוך הוא, וכי לפניהם וערמת רוח

זcken תוהיה מפלתו ווועטו כמו אתה מוצא בעמלק, כי תפמי שעשה רעה גודלה לשישראל שהתחילה הוא להזיקם, ציינו ברוך הוא לאבד זרכם מי ארך ולשרש אחורי עד כלה... וועוגת מצווה זו בכל מקום ובכל דין, בדקרים – כי להם לעשות המלחמה ונתקפת האויב לא לנשים".

לדברי ספר החינוך, מטרת הדיכורה היא כדי שנזכור תמיד שאנו מחוייבים לאבד את זכרו של עמלק וכן נבוא לידי ציאה למלחמה איתנו. משום כן, הוא פטור את הנשים מצוווה זו.

הימנחת חינוך' מעיר על דבריו הושאל: מדוע הנשים פטורות ממצווה זו, והרי יש כאן גםஇiso לאר, ונשים חיבבות בכל הלאוים? ועוד, הרי זו מלחמת מצווה וגם נשים יוצאות למלחמה כזו?

אפשר לטעך ולומר, שבעל ספר החינוך סובר, שאי אפשר לחלק במצווה זו בין הנעשה לבן לא. זאת אומרת, מכיוון שעייר המצוואה הוא לא כורמה השעשה לנו עמלק, כדי שנעשה עמו מלחמה ונאבד זרכם מי ארך, מטילא אין זה ממשנה אם זה עבר מחייב עשה או מאייסור לאו. וכן, נשים שאינן מחוייבות לצאת למלחמה, פטוחות ממצוות הדיכורה. ובתשובה לשאלתו השניה, יש לומר שכנון הוא שכללה יצאת מלחמת מצווה, אך דבר זה הוא ורק כאשר מתרחשת המלחמה, ורק אז הנשים חייבות לסייע ללחמים. אך בעיקורו, אין הן מצויות לד้อม מלחמה כזו, ועל כן הן פטורות מצוות זיכורת עמלק שעונייה לעוד את עם ישראל ליום מלחמה ולאבד זרכו של עמלק.

את ההגדורה זו ש�示ר ממצוות הדיכורה היא להביא את עם ישראל למחייב עמלק, מציעים במסכתת דברי הרמב"ן (רובו של בעל ספר החינוך) בפרשת זכרו (דברים כה,יז-ט): "וְהִנֵּן בְּעַיִן – שַׁהֲוָה לִמְרֹמֶבּ" (ובו של בעל ספר החינוך) בפרשת זכרו (דברים כה,יז-ט):

מצווה שלא לשכונה או מצווה לזכור בפה?

"זכור את אשר עשה לך עמלק... לא תשכח" (דברים כה,יז-ט). הגמara במסכת מגילה (יח ע"א) עוסקת בilmood פרשיות זכרו המצווה על זיכרות מעשה עמלק: "זכור' יכול בלבד? כשהוא אומר: לא תשכח' הרי שחתת הלב אמרו. הא מה עני מקרים 'זכור? בפה'. הגמara מלמדת אותנו שישנם שני ציווים שעונים בעין מעשה עמלק ולוחמו באמירה בפה. אמן, הגמara לא הסבירה מה היה חיסכון בין שני העניינים – האם עיקר המצווה הוא שלא נשכח את מה שעשה לנו עמלק והזכירה בפה היא רק האמצעי לך שלא נשכח, או שהזכירה בפה היא מצווה בפני עצמה?

זמן קבוע למצאות זכרו

אחר המשמעויות של הדיון בהגדורת מצוות הזיכירה בפה היא השאלה האם ישנו זמן מוגדר וקבעו שבו צריך לזכור בפה. אם הזיכירה היא מצווה בפני עצמה, יש צורך לקבוע לה זמן שבו צריך להזכיר את מה שעשה עמלק. אך אם עיקר המצווה הוא לא לשכונ, אולי מספיק להזכיר פעם אחת בלבד בימי חייו – ובכך לא לשכונ.

ספר החינוך (מצווהת תרג) נקט שכן לזכירה זמן קבוע, כיון של עין המצווה הוא שלא נשכח. וכך הוא כתוב: "וְאֶל זִכְרוֹת הַזָּאת בָּל בָּפָה לֹא יַדְעַן בְּהַזְמָן קָבֻעַ בְּשָׁנָה אֲוִים, כְּמו שצצטוינו בדיכורת יציאת מצרים בכל יום ובכל לילה... אבל טעם זיכרת מה שעשה עמלק אין ורק שלא תשכח שעתו מלבענו, ודי להזמין להזכיר העין פעם אחת בשנה או שתי שנים ושלוש".

לעומת זאת, מדברי התוספות בברכות (יג ע"ב) והרא"ש בברכות (פרק ז סימן ס) נראה שישנו זמן קבוע. התוספות והרא"ש סוברים שיש חובה מודורית לא לזכור מותן ספר תורה את פרשת זכרו, וראה מדבריהם שכונתם למה שנוהגים לקרוא פרשת זכרו בכל שנה. וכן מובא להלכה בשולchan ערוך (אורח חיים סימן טרפה סעיף ז): "יש אופורים שפרשת זכרו... חייבם לקראם מודוריתא". ככלומר, על פי דבריהם מצוות זיכורת מעשה עמלק מוגדרת בתורה על ידי זמן קבוע, פעם בשנה.

ניתן לומר שדעת התוספות והרא"ש מקבלת חיזוק מדברי אותה גמara במגילה (יח ע"א), שדנה בקריאת מגילה אסורה מותן הכתב. הגמara למדת מצוות הזיכירה שהיא בפה, ולא דו בعين במחשבה בעילמא: "וממאי דהאי 'זכורה' קריאה הוא דלמא עין בעילמא? לא סלקא דעתך דעתיא: זכור... הא מה עני מקרים 'זכור? בפה'. משמע מדברי הגמara שיש שני אופורים לזכירה: עין במחשבה בעילמא וקריאת שאותן הזיכירה תלי בנסיבות הדיכורה: אם המטריה היא כדי שלא נשכח בלבך איז אמת מספיק עין בעילמא, אבל אם הזיכירה עצמה חשובה, אז צריך להזכיר בפה. יוצא, אם כן, שמסקנת הגמara צריכה לזכור בפה מחזקת את דעת התוספות והרא"ש. אם כן, על פי דבריה התוספות והרא"ש מצוות זיכורת מעשה עמלק היא מצווה עצמאית, ולכן עינן

צורך להבין מה נקודות המחלוקת בין רבינו יהושע לרבי אלעזר המודעי. אולי אפשר לומר שרבינו יהושע סובר, שפרשיות "יובוא עמלק" (סיפור מלחמת עמלק) ופרשית "ז'כור" (מצוות זיכרת מעשה עמלק ומחייבתו) אלו شيء עניינים שונים, שהרי מה שמצויר באחד לא מצויר בשני. מכיוון שכן, כל אחד מהם נקרא 'ז'יכר' בפני עצמו, ואין מקורה לכתיבת מגילת אסתר בפעם ובבicutות. אבל רבי אלעזר המודעי סובר שפרשיות אלו הם עניין אחד, כי עצם העניין של זיכרת מעשה עמלק בפרשית "ז'כור" הוא להזכיר ולספר את מעשה עמלק שבפרשיות "יובוא עמלק". מכיוון שכן, הם נתונים כזכור אחד, ישנו סיכון לכתיבת מגילת אסתר נרבעם השלישית של זיכרן מלחמת עמלק.

ויצו, אם כן, שהמחליקות שלהם היא בהגדות עניינה של קריית פרשת "ז'כור". לדעת רבינו יהושע, עניינה של פרשת "ז'כור" הוא עידוד הלחמים לקראות מלחמת עמלק, ואילו קריית פרשיות "יובוא עמלק" היא סיפור המעשה בלבד. אלו שני דברים עניינים בינם, ולכן הם נתונים כטעים אדכורים שונים. לפיך סובר רבי יהושע שכן סיכון מלחמת העניין של זכרן מוגזר. סבירותם היא שעצם הזיכירה הוא דבר מהותי בעל עניין בפני עצמו, ומכליא יש לו גדר צקן קבוע – פעם בשנה, הנלמד מהמלחים "לא תשכח", כפי שהסבירו לעיל.

משמעות נוספת לשאלת גדר מצוות זיכרת מעשה עמלק מובאת בפוסקים, לגבי השאלה האם על האדם להעידיף את קריית פרשת "ז'כור" בمعنى או שעליו להעדיף את קריית המגילה בمعنى ביום הפורים (קריית התורה אחרתה). המשנה ברורה' (סימן טרפה ס'ק טז) מביא שתי דעות החלוקות בשאללה זו. ה'מגן אברהם' אומר שעידיפה קריית המגילה בمعنى, משום שאת קריית פרשת "ז'כור" הוא יכול לקיים גם בקריית "יובוא עמלק" ביום הפורים. לעומת זאת, עניינה של מצוות הזיכירה הוא סיפור המעשה, כדעת המנחת חינוך. אבל תרומות הדשן' חולק עלי, והוא סבור שאין יוצאים ידי חובה מצוות זיכרת מעשה עמלק בקריית התורה של פורים, העוסקת בסיפור המעשה ולא במצוות מחית עמלק על ידי מלחמה, מכיוון שעניין הזיכירה הוא להוביל למחייב עמלק, לדברי הרמב"ן ובעל ספר החינוך. להלכה, המשנה ברורה' מצד' ('תורת הדשן'), להעדיף קריית פרשת "ז'כור" בציור (שעיקר חיבור מהתורה) משום שעicker מצוות זיכרת מעשה עמלק לע מלך, ומספר זה לבנייש ולדורותינו לומר להם, כך עשה לנו הרשות ולכך נצטווינו למוחות את שמו, כמו שכתב הרמב"ן בバイורו וזה לא נזכר בפרשית "יובוא עמלק".

נראה שה'מנחת חינוך'
סובר, שມטרת המצווה
היא זכירת מעשהו הרע
של עמלק על ידי עם
ישראל לדורותיו. וכך,
עליך המצווה הוא לספר
את סיפור המעשה, גם
אם לא היה לך שום
השלכה מעשית של
ציהה למלחמה

שלא תשכח מה שעשה לנו מלך עד שנמחה את שמו מחת השם, ונספר זה לבנייש ולדורותינו
לומר להם כך עשה לנו הרשות, ורק נצטוינו למוחות את שמו. וכן במשמעות מריר נצטוינו להודיע לנו
לבנייש ולספר בו לדורות... כדי שתהא אזהרת לשון הרע שומה בפייהם". הרמב"ן מבאר שבדומה
לזכרת מעשה מריר שמטרת להביאנו להזהר באיסור לשון הרע, כך טעם מצוות זיכרת מעשה
מלך הוא כדי שהזיכרון תביא אותנו למחייב עמלק.

אמנם, 'מנחת חינוך' סובר שטעם מצוות הזיכירה שונה. נראה לנו, ש לדעתו ישנו עניין עצמאי
בזיכירה, כפי שראינו לנו להסביר בדעת התוספות והרא"ש. כך מסכם 'מנחת חינוך' את קשיותיו
על ספר החינוך: "מי עמד בסוד ד' יתברך אם הטעם מוחמת הנקמה, ואפשר גזרות הכתוב
שנזכרו שאלות מאי זה טעם ואנחנו אין יודעים, ואפשר אף בביאת משיחנו, שימת עמלק ממלול
יהוה זכרם, מכל מקום הזכיר יקרה תמיד מצוות עשה לדרכו ולא לשבচות. על כן צרך עיין דפטור
[ספר החינוך] נשים ממצאות עשה זו, ונראה דכל איש ישראלי חייבים כמו כל מצוות עשה שאין הזכן
గופא, ק' נוראה".

פדרנים אלו ענאה שב'פעחת חינוך' סובר, שמטרת המצווה היא זיכרת מעשהו הרע של עמלק,
המסופר בבחורה בפרשיות "יובוא עמלק" בפרשיות בשלח (شمמות ז'ח-טז), עלייה עם ישראל לדורותיו.
ולכן הפעזה הוא לספר את סיפור המעשה, גם אם לא תהוא לך שם השלהה מעשית של
ציהה למלחמה. כך ביארנו לעיל גם את דעת התוספות והרא"ש שאומרים שלמצוות הזיכירה ישנו
זמן מוגזר. סבירותם היא שעצם הזיכירה הוא דבר מהותי בעל עניין בפני עצמו, ומכליא יש לו גדר צקן
קבוע – פעם בשנה, הנלמד מהמלחים "לא תשכח", כפי שהסבירו לעיל.

פרשיות מלחמת עמלק
שען, לראות את היסוד לדברי 'מנחת חינוך', שמטרת הזיכירה היא לספר את סיפור המעשה,
מהເמרא ב מגילה (ז ע"א). הגמרא עוסקת במספר הפעמים בהם ציינה מלחמת עמלק להicontב
בתוך: "שלחה להם אנטור לחכים: "כתבו לדורות", שלחו לה: "פשליל נבכ", הלא כתבתי לך
שלשים שלישות ולא רביעים".

הפעם הנטור שכתבו. מכיון מרעה עמלק, היא פרשיות "יובוא עמלק" בפרשיות בשלח (شمמות ז' –
ספרו שלחות עמלק והצוו על כתיבת הזיכרון בסוף; הפעם השניה הוא פרשת "ז'כור" בפרשית
כי יצא (דברים נה) – מצוות זיכרת מעשה עמלק ומחייבתו; הפעם השלישית היא בספר שמואל א' (פרק טו) – מלחמת שאל ושמואל בעמלק. הגמara מוחפשת מכאן לך שיודה אפשר לנכתב את
מלחמת אנטור

ומפשכהם בגמרא: "עד שמצויא לו מקרה כתוב בתורה: 'כתב זאת זכרון בספר'. 'כתב זאת' – מה
שכתב סאן [נכפתה בשלח] ובמשנה תורה, 'ז'יכרן' – מה שכתבו בנבאים, ' בספר' – מה שכתבו
במגילה – פשען [מלחמות התחים]: 'כתב זאת' – מה שכתבו בכבאים, ' ז'יכרן' – מה שכתבו במשנה
תורה, ' בספר' – מה שכתבו בנבאים, דברי רבי יהושע. רבי אלעזר המודעי אומר: 'כתב זאת' – מה
שכתב סאן ובמשנה תורה, ' ז'יכרן' – מה שכתבו בכבאים, ' בספר' – מה שכתבו במגילה".